

SINDSSYGDOM I FYRSTESLÆGTER

Af Søren Hansen.

Den nyere arvebiologi har stillet de ikke sjældne tilfælde af sindssygdom i de gamle fyrsteslægter i nyt lys. Det var indtil omkring ved sidste århundredskifte almindeligt at opfatte både dem og de mange lettere psykiske abnormiteter som udslag af en degenerationsproces, hvorved slægten efterhånden gik legemligt og åndeligt til grunde. Denne lære, der oprindeligt skyldes den iøvrigt fortjenstfulde franske sindssygelæge *B. A. Morel*, er nu forladt, dels fordi psykiaterne nu har bedre forståelse af sindssygdommens arvegang, hvor indviklet den end ofte er, dels og vel navnlig fordi man nu ser anderledes på selve slægtsbegrebet. Det, man sædvanligvis kalder en slægt, er jo i virkeligheden et konglomerat af talrige slægter. Helt rene ublandede slægter kan kun fremkomme ved gennemført rendyrkning af laverestående dyr og planter, der nedstammer fra et enkelt individ, medens de fleste højerestående ligesom mennesket, har talrige stamfædre, hvis efterkommere har indgået kønslig forbindelse med efterkommere af ganske andre stamfædre. Ingen fyrsteslægt er derfor andet og mere end et mere eller mindre tilfældigt udsnit af en helhed, hvis oprindelse taber sig i en grå oldtid, og hvis afgrænsning til siderne og fremefter er ligeså udflydende som Harald Hårfagers og Gorm den gamles efterslægter. I et sådant udsnit kan der nu og da påvises en tilbagegang, som med nogen ret kan kaldes degeneration, når man blot ikke derved forstår en naturnødvendig biologisk proces. I andre udsnit kan der påvises en fremgang, en regeneration af kortere eller længere varighed. Begge disse fænomener er for en stor del arveligt betingede, forsåvidt som de beroer på overførelse af uheldige eller heldige egenskaber fra det ene slægtled til det andet, ved arv i dette ords biologiske betydning. Forholdet er ikke det, at denne eller hin fyrsteslægt har haft en almindelig sygelig konstitution, der har ytret sig på forskellig måde, men de har haft latente arvelige anlæg til forskellige enkeltegenskaber, der nu og da har manifesteret sig som sindssygdom eller andre sygelige tilstande og defekter. Gennemgående har medlemmerne af disse slægter været så sunde som folk er flest. En del af dem har gjort sig

bemærkede ved mindre heldig adfærd, andre ved fremragende egenskaber, men hovedsummen af dem, hvortil også må regnes det talrige illegetime afkom, har historien intet at melde om.

Den gruppe af fyrsteslægter, der skal omhandles i det følgende, har alle et fælles ophav i den sindssyge Hertug *Vilhelm den yngre*, kaldet den fromme af *Brunsvig-Lüneburg*, der var gift med kong *Christian den tredies* datter *Dorothea*, og blandt hvis efterkommere der er optrådt en række tilfælde af vel konstateret karakteristisk sindssygdom, og det er dem vi skal holde os til, medens der kun lejlighedsvis vil være anledning til at gå nærmere ind på de lettere psykiske abnormiteter i slægterne. De sindssygdomsformer, der er tale om, er den manio-depressive psykose (den såkaldte stemningssygdom) og dementia-præcox (Ungdomssløvsind) der repræsenterer de to største grupper af de mange forskellige sindssygdomme der forekommer. Ved siden af disse har alle de øvrige så vel talmæssigt som socialt langt mindre betydning og der er her kun anledning til at nævne den såkaldte paranoia (forrykthed) som indtager en særstilling, fordi den optræder som så nøje knyttet til den gruppe, hvortil dementia præcox hører, at den vanskeligt kan opfattes som en selvstændig sygdom. Af de øvrige sindssygdomme optræder den senile demens, der skyldes åreforkalkning, jævnligt som afsluttende komplikation, men er iøvrigt uden interesse i den her foreliggende sammenhæng, og det samme kan siges om andre sindssygdomme såsom den generelle paresé, der skyldes syfilis, visse former af kronisk alkoholisme o. fl. a.

Begge de store hovedgrupper er udtalt arvelige. Begge beroer de på en flerhed af anlægsfaktorer, som i forskellig kombination betinger de forskellige former, men de er uafhængige af hinanden. De kan tilfældigt optræde i samme slægt, men der er ingen arvelighedsmæssig forbindelse imellem dem, ligesom de også i rent klinisk henseende er højst forskellige. De nedarves sædvanligvis begge recessivt, hvilket vil sige, at de kun manifesterer sig, når de arvelige anlæg til dem foreligger hos begge forældre og mødes med tilsvarende anlæg ved befrugtningen, men ellers forbliver anlægene i kønscellerne, hvor de kan holde sig latente gennem en praktisk talt ubegrænset række af slægtled, uden at gøre sig gældende, hvoraf følger, at disse sygdomme ofte optræder tilsyneladende ganske spontant uden at der vides noget om, at der tidligere har været lignende sygdom i slægten.

Den sindssygdom, hvoraf hertug Wilhelm led, var ganske utvivlsomt en manio-depressiv psykose. *Strohmayer*, som på indgående måde har beskæftiget sig med arvelighedsforholdene i hans descendes med særligt hensyn til de to sindssyge bayerske konger *Otto den første* og *Ludvig den anden*, mener ganske vist, at det måske var »eine in protrahierte demenz übergehende melankolie

des rückbildungsalters«, men hans kilde (deutsche allgemeine biographie) taler hverken om melankoli eller demens, men om »ein schweres Gemüthsleiden«, som indtrådte, da hertugen var 46 år gammel, og som hindrede ham i at beskæftige sig med regeringsanliggender, og det tilføjes at »Er beschäftigste sich auch in gesunden tagen gern mit theologischen fragen und hat sich über sie mit leuten wie *Martin Chemnitz* und *Polycarp Leiser*, die er zu dem zweck häufig aus Braunschweig holen liess, gern unterhalten«. Die glaubenseinheit der lutherischen kirche, suchte er nach kräften zu fördern, und er blieb der concordanzformel treu, als sie manche von ihr abwandten«. Heraf fremgår det med fornøden tydelighed at hertugens intelligens var uskadt og at sygdommen var intermitterende. Når det siges, at den brød ud, da han var 46 år, betyder det vel blot, at den tog overhånd efter flere eller færre lettere anfald, og det kan ialfald ikke tages som bevis for tidlig senilitet. *Thackeray* siger, at »sometimes in his latter years the good duke had glimpses of mental light, when he would bid his musicians play the psalm-tunes which he loved«. Efter denne summariske karakteristik kan der ikke stilles nogen sikker psychiatrisk diagnose, men den afkræfter ikke den, der med al ønskelig tydelighed fremgår af de foran citerede udtalelser. *Thackeray* har rimeligvis sin viden fra en enkelt kilde, der kun omtaler hertugens sindstilstand i hans sidste leveår.

Der foreligger ingen sikre oplysninger om tilfælde af udtalt sindssygdom af nogen art hos hertug *Wilhelms* forfædre og heller ikke i hans nærmeste efterslægt, men han havde 15 børn, og det må antages, at adskillige af dem har arvet et latent anlæg til manio-depressiv psykose og ført det videre, indtil det slog ud i sjette filialgeneration hos *Georg III af England*. Han kan have arvet det i lige mandslinie gennem sin fader *Frederik Ludvig*, prins af Wales, men der må have været et tilsvarende anlæg hos moderen en *Augusta* af Sachsen Gotha, hvis afstamning taber sig i mylderet af datidens tyske småfyrster. Også *Georg III's* sindssygdom var en typisk manio-depressiv psykose med gentagne svære anfald, der begyndte da han var 27 år, men allerede som barn var han sær, dvask og doven, sov gerne hele dagen, kunde være stædig, men var ellers godmodig og munter. Hans Intelligens var ikke stor, men holdt sig i det hele uskadt indtil han i ni år før sin død blev helt afsindig, måske på grund af en i hans høje alder tilstødende senil demens. Det var ikke på grund af svigtende åndsevner i hans lyse perioder, at han ikke havde heldet med sig som regent. Det var en naturlig følge af de store indrepolitiske vanskeligheder han mødte, og hans forfejlede reaktionære politik var i de tider i og for sig forståelig nok.

Georg III's sønner, kongerne *Georg IV* og *William IV*, var

ikke sindssyge. Deres uheldige egenskaber og adfærd er velkendt, og det skal ikke her forsøges at udrede hvad der skyldtes arveligt anlæg og hvad der var en følge af dårlig opdragelse i den usunde luft ved hoffet og hele tidsånden. Heller ikke i hans øvrige descendens kendes der tilfælde af sindssygdom, der er så godt oplyste, at det tillader en bestemt diagnose, men de to tilfælde af udtalt manio-depressiv psykose hos hertug Wilhelm den yngre og hos Georg III er også tilstrækkelig til at belyse en vigtig del af den arvelige disposition i det hannoveranske dynasti.

Ved siden af den var der imidlertid også et arveligt anlæg til blindhed af ikke nærmere kendt årsag, idet såvel hertug Wilhelm, som Georg III og hans sønnessøn *Georg V* af Hannover blev helt blinde. Større betydning har det dog at der også må have været et arveligt anlæg til dementia præcox, der slog ud ved prins Frederiks datter Louises ægteskab med *Frederik V*, idet deres søn *Christian VII* fik sygdommen i udtalt form. Det tyder på, at der også i den oldenborgske kongeslægt har været et latent anlæg til den, og det kan være kommet ind i slægten ved hertug Wilhelms sønnedatter *Sophie Amalies* ægteskab med *Frederik III*. Det maa dog for fuldstændigheds skyld siges, at dette anlæg ikke behøvede at have været en arv fra hertug Wilhelm. Det kunde ligeså godt stamme fra hertuginde *Dorotheas* slægt, og da hun var en datter af *Christian III*, var der ret nært slægtskab mellem *Sophie Amalie* og *Frederik III*, idet deres bedsteforældre var sødskende. Hvis anlægget forelå fra den side, kunde der have været grund til at tro at det var slået ud hos *Christian V* eller hos en af hans sødskende. At det ikke skete, er vel ikke noget afgørende bevis for, at også anlægget til dementia præcox stammer fra hertugens slægt, men det taler dog stærkt for det. Muligheden af at *Frederik V* kan have arvet det fra sin moder eller sin farmoder kan ikke udelukkes, men herom kan intet oplyses.

Om *Sophie Amalie* siger *I. A. Fredericia*, at »hun tog i arv fra sin fader, der var en af trediveårskrigen ejendommeligste skikkelser, en urolig og intrigant energi og fra hele sin Slægt et eksentrisk lidenskabeligt temperament forenet med higen efter efter fornøjelser og magt«. For hendes eget vedkommende kan denne karakteristik vel være rigtig nok, men slægten som sådan var hverken eksentrisk eller lidenskabelig. Hendes fader Hertug *Georg af Brunsvig-Lüneburg* indlagde sig under trediveårskrigen en vis berømmelse ved den lethed, hvormed han skiftede politisk overbevisning og snart kæmpede på svensk, snart på kejserlig side, ikke netop som andre af datidens drabelige krigskarle for vindings skyld, men vel nærmest for at tilfredsstille en trang til at optræde som stor feltherre.

Også hans efterkommere på Danmarks og Englands troner

var ret ubetydelige personligheder, og ingen af dem har hævet sig over den jævne middelmådighed eller gjort sig bemærkede ved fremragende egenskaber af nogen art. Hverken *Christian V*, *Frederik IV*, *Christian VI* eller *Frederik V* havde stammomoderens temperament, og hos ingen af dem har det latente anlæg, de bar på, røbet sig i deres adfærd, med mindre man vil opfatte *Frederik V*'s hang til drik og seksuelle udskejelser som andet end udslag af en slap karakter, og betegne ham som konstitutionel psykopat. Han yndede at undskylde sig med, at han havde »ein hitziger kopf«, men det havde han kun, når han havde drukket mere end sædvanligt.

Det var tidligere en almindelig antagelse at *Christian VII*'s sindssygdом var en følge af hans faders drikfældighed, men det er ikke rigtigt. Det er ikke udelukket om end vanskeligt at bevise, at svær alkoholisme kan have en skadelig virkning på kønscellerne, men hvis det er tilfældet, er det ganske usandsynligt at de desuagtet kan frembringe et levedygtigt foster, uden svære, umiddelbart iøjnefaldende legemlige eller sjælelige defekter. Den virkelige grund lå i det nedarvede latente anlæg hos begge forældrene. Det var det der, som det så hyppigt sker, førte til den karakteristiske opløsning af hele sjælelivet i pubertetsårene, der hurtigt udviklede sig til fuldstændig og uhelbredelig afsindighed.

Christian VII søster *Sophie Magdalene* ægtede kong *Gustav III* af Sverige, der ligesom hun kan have haft et latent anlæg til sindssygdом, idet hans moder var en datterdatter af *Georg I*. Det har tidligere været almindeligt at betegne deres søn *Gustav IV Adolf* som sindssyg og nægtes kan det ikke at et og andet i hans adfærd kunde tyde på at han virkelig var det, men efter at nyere svenske historikere har stillet hans politiske dispositioner i nyt lys, må opfattelsen af hans sindstilstand revideres. *Gustav IV Adolf* må ses og bedømmes på baggrund af forholdene i Sverige i hans ulykkelige regeringstid. Herom siger *Sam Clason*: »Olyckorna komme först och främst därför att i vårt land på den tiden rådda den allra mest bedröfliga upplösning af alla statliga begrepp, af disciplin, ordning, sammenhållning, förmåga aff samverka för et gemensamt mål och det trots att man hade att utstå en kamp mot rikets sönderstyckning«. Heri var kongen uden skyld. Han var efter alt at dømme en rettænkende hæderlig mand, som gjorde sit bedste, men han var ingen betydelig personlighed og forstod ikke at vinde sit folks tillid og hengivenhed. Derfor lagde man hele ansvaret for rigets vanrøgt på hans svage skuldre, og den stigende uvilje mod ham førte til, at man med rette eller urette opfattede enkelte af hans ord og handlinger som udslag af sindssygdом. At han, som så mange andre kaldte *Napoleon* antikrist og kejser *Alexander* erkeengelen *St. Michael*, blev udlagt som vidnesbyrd om, at han førte

sin efter nutidens dom fuldt forsvarlige udenrigspolitik efter Johannes åbenbaring, og der kan heller ikke være tvivl om, at hans stærke tro på sin guddommelige mission i en opløst og forvirret tid havde en noget sygelig karakter. *Runebergs* skildring af den episode som Henrik Ibsen senere kaldte »Kong Gustafs lek på Stockholms slot med Karl d. tolvtes sværd« er rimeligvis digt fra ende til anden, selv om den måske nok støtter sig til en eller anden sladderhistorie. Den er et naturligt udslag af den bitterhed man endnu efter fyrretyve års forløb nærrede mod kongen og hans uduelige militære rådgiveres dispositioner, der førte til tabet af Finland, men den kan ikke tages alvorligt som vidnesbyrd om kongens sindssygdом. Havde han været så forrykt måtte det også have givet sig andre udslag af samme eller lignende art.

Kongens sindssygdом må efter moderne psykiatrisk sprogbrug kunne betegnes som en konstitutionel psykopati, hvorved man forstår at den havde sin årsag i et arveligt anlæg og havde en væsentlig lettere karakter end egentlig sindssygdом. At den ikke som hos morbroderen slog ud som dementia præcox, kan forklares ved at gå ud fra, at det man kalder anlæg er et kompleks af flere forskellige faktorer, som ikke er fast forbundne, men adskilles eller samles ved æggets befrugtning. Når alle eller dog de fleste af disse faktorer foreligger i det befrugtede æg, fremkommer der udtalt dementia præcox i forskellig form efter den måde hvorpå de kombineres. Foreligger der kun en enkelt eller nogle få faktorer, udvikler der sig en konstitutionel psykopati. Tilfældet har sin særlige interesse fordi det belyser degenerationsproblemet. Der er her ikke tale om et fremadskridende sjæleligt forfald i slægten, men tværtimod om en begyndende regeneration, en afsvækkelse af det arvelige anlæg. Der er andre tilfælde af lignende art i de her omhandlede fyrsteslægter. Bedst kendt og mest omtalt er vel nok ekskejser *Wilhelms* sygelige sindstilstand, der ligeledes kan være arveligt betinget, idet han såvel på fædrene som på mødrene side nedstammer fra Georg I, men også Frederik VII må kunne betegnes som konstitutionel psykopat, da han var en sønnesøns søn af Frederik V i dennes andet ægteskab med Dronning *Juliane Marie*. Forsåvidt er det sandsynligt nok, at det arvelige anlæg til Frederik VII's psykopati på fædrene side kan føres tilbage til samme udspring som anlægget til Christian VII's dementia præcox og det må antages, at der må have været et tilsvarende anlæg hos hans moder prinsesse *Fredrikke Charlotte* af Mecklenburg Schwerin. Hvorfra dette stammer kan det dog ikke lønne sig at efterforske, ligesom det heller ikke er nødvendigt at opholde sig ved den måske noget tvivlsomme pateritet. Det må selvfølgelig ved undersøgelser altid haves i erindring, at sætningen »pater est quem nuptius demonstrant« kun har juridisk, ikke biologisk gyldighed, men den extramatrimonie-

ternitet er så godt som altid så vanskelig at bevise, at man er nødt til at se bort fra den, når arvebiologiske grunde ikke tyder på at den foreligger.

Iøvrigt er det påfaldende så godt et rygte kvinderne i disse fyrsteslægter har haft. Der er naturligvis undtagelser, men gennemgående har det været ærbare, ofte velbegavede og dygtige personligheder, der var uden skyld i de mange ægteskabelige skibbrud. At der i de ukendte sidelinier også har været adskillige sindssyge kvinder kan der ikke være tvivl om. Sindssygdommens arvegang er ikke, som forskellige legemlige sygdomme, kønsbunden. At der kun ganske undtagelsesvis optræder sindssyge kvinder i de egentligt snævert begrænsede fyrsteslægter er ganske naturligt. *Johanne den vanvittige, Filip den smukkes* dronning, der led af en svær manio-depressiv psykose, har næppe anden forbindelse med den her omhandlede slægtsgruppe end at hendes datter *Elisabeth* var gift med *Christian II*, skønt det vel ikke er helt udelukket at hertug Wilhelm ad en eller anden vej kan være beslægtet med hende og have arvet sin manio-depressive psykose fra hende.

De to sindssyge bayerske konger brødrene Ludvig II og Otto I nedstammer fra hertug Wilhelm af Brunsvig Lüneburg gennem deres moder prinsesse Marie af Preussen, der var en sønnesøns sønne-datter af Georg I's datter Sophie Dorothea. De ligger således i ottende filialgeneration og har 256 kognastiske aner, hvoraf kun nogle få er faldne bort ved konsangvine ægteskaber. Det vilde derfor være noget anstrengt at søge oprindelsen for brødrenes sindssygdom hos en stamfader, der havde en ganske anden sindssygdom, selv om det rent theoretisk set vilde være fuldt forsvarligt, men der er også andre forklaringer, og den mest sandsynlige er vel nok den, at sygdommen er opstået, fordi brødrenes forældre var ret nær beslægtede, idet to af deres oldeforældre var sødskende, søn og datter af pfalzgreve *Christian III* af Birkenfeld og *Karoline* af Nassau-Saarbrücken. Hvis blot den ene af disse to ægtefæller har haft et latent anlæg til sindssygdom kan det være ført ned gennem slægten helt uden om det hannoveranske dynasti, indtil det endelig slog ud som udtalt sindssygdom. At de har haft et sådant latent anlæg forlyder der ganske vist ikke noget om, men derfor kan der godt have været tilfælde af sindssygdom i ældre slægtled og muligheden af at det hænger således sammen, kan ikke afvises da sindssygdomme som den der her er tale om ikke er særlig sjældne.

Hvorledes det nu end forholder sig med oprindelse må man fra arvebiologisk synspunkt gå ud fra som givet, at begge disse to sygdomstilfælde opstod ved recessiv arv. Der var ingen psykiske anomalier af nogen art i de nærmest forudgående slægtled og det er i det hele taget urigtigt at tale om degenerationen i den gamle fyrsteslægt *Wittelsbach*, hvorfra de sidste bayerske konger kan udlede deres

herkomst. Dens »Blod« er i den lange tid den har været kendt som slægt, så stærkt blandet med andre slægters at den er uden al biologisk interesse, slægten har hersket i lige mandslinje over tusinde år, og der synes ikke tidligere at være forefaldet noget tilfælde af sindssygdom i den, men helt udelukket er det vel næppe.

Ludvig, den ældste af brødrene viste sig allerede tidlig sær, inde-sluttet og mistænksom, kun optaget af sig selv og sin levende kunstneriske interesse. Det udviklede sig, efter at han 20 år gammel var bleven konge, til en hensynsløs ødselhed for at kunne udfolde den fantastiske eventyrlige pragt der i årenes løb antog sådanne former at det blev nødvendigt at detronisere ham som uheldbredeligt sindssyg. Men der var trods alt system i det hele også i hans selvmord få dage efter, at han var blevet afsat og indespærret. At hans livlæge dr. *Gudden* ved samme lejlighed druknede, kan have været et ulykkestilfælde under et vanskeligt redningsforsøg, men da han havde været med til at udtale sig om kongens mentale tilstand og for så vidt havde en væsentlig del af ansvaret for hvad der var sket, er det ikke usandsynligt at kongen med klart overlæg har trukket ham ned med sig. Det vilde have været en desperat, men ikke nogen afsindig handling, og meget taler for at det er gået således til — ikke mindst de tydelige spor af fingerindtryk på dr. *Guddens* hals.

Der kan ikke være tvivl om at den psykiatriske diagnose her må være kronisk paranoia, men tilfældet er enestående for så vidt som kun visse faraoner og romerske kejsere har udvist en lignende adfærd og de havde magt til at gennemføre den med fuld konsekvens, uden som kong Ludvig at pådrage sig en privatgæld på mange millioner.

Tilfældet har sin ganske særlige interesse der, at det viser i hvor høj grad en sådan paranoias form er bestemt af ydre omstændigheder. Hvis kong Ludvig var kommen til verden med de samme nedarvede anlæg blot et halvt hundrede år senere, måtte hans mentale tilstand nødvendigvis have udviklet sig på ganske anden måde, måske til banal kværvulntforrykthed, måske til noget helt andet. Det vil her føre for vidt at diskutere det meget vanskelige spørgsmål om, hvorvidt der her er tale om en egentlig sygdom eller kun om en ejendommelig medfødt sjælelig anomali, der fører til sygdommen. Vort kendskab til hele sjælelivet er endnu for ringe til, at dette og mange andre spørgsmål kan besvares på blot nogenlunde tilfredsstillende måde, men det må dog være tilladt at gå ud fra som overvejende sandsynligt, at det arvelige anlæg, der slog ud hos kong Ludvig, ikke har været væsentligt afvigende fra det, der slog ud hos broderen Otto som typisk *dementia præcox*. Det har indeholdt en væsentlig del af de samme elementer, og det har haft samme oprindelse uden at der iøvrigt kan siges

noget om, hvorfor den mærkeligt eksplosive optræden af nedarvet sindssygdom fik så forskellig form hos de to brødre.

Kong Ottos sindssygdom begyndte som vel karakteriseret ungdomssløvsind og udviklede sig på sædvanlig måde til håbløs uheldbredelig afsindighed. Han døde i en alder af 65 år efter at have henslæbt over halvdelen af sit liv omtrent i samme tilstand som Christian VII. Tilfældet er i modsætning til broderens så klart, at det ikke kræver nærmere omtale.

Når sindssygdom som det synes hyppigere forekommer i fyrsteslægter end i det øvrige samfund, er det ikke fordi fyrstelige personer i det hele har en skrøbeligere sjælelig konstitution, men fordi de så tit gifter sig med slægtninge, hvorved latente ensartede anlæg let bringes sammen og slår ud i sindssygdom. Det er åbenbart sket adskilligt oftere end i de få i det foregående omtalte tilfælde, da disse slægter som tidligere fremhævet kun er et udsnit af den langt mere omfattende helhed, hvoraf den største del er forsvunden uden at have sat sig blivende spor i historien. Af de mange børn, der fødtes, døde de fleste ganske vist tidligt, men adskillige af dem levede dog længe nok til at kunne føre slægterne videre. Selv om der hos flere eller færre af deres efterkommere måtte kunne påvises udtalt sindssygdom af en eller anden form, vil det dog næppe i væsentlig grad ændre totalbilledet, fordi hovedlinierne ligger fast. Der er flere ikke helt klare partier i det, og navnlig trænger forholdet mellem den egentlige dementia præcox og den paranoide form til nærmere undersøgelse, ligesom ogsaa de talrige psykopatiers stilling endnu er usikker, men det materiale som familieforskningen vil kunne finde i fyrsteslægternes siderlinier egner sig ikke til belysning af disse spørgsmål, dertil udkræves der et indgående studium af sindssygehospitalernes langt større levende materiale. Hovedlinierne ligger imidlertid fast. Vi ved, at sindssygdommens arvegang følger de samme elementære love som alle andre arvelige egenskaber, og vi ved, at de beroer på anlæg-faktorer, som ved forskellig kombination ved forskellig sygdomsform, men som hører til to forskellige systemer, der repræsenteres af den typiske dementia præcox og den typiske manio-depressive psykose, der kan optræde jævnsides i slægterne, men ikke er forskellige udslag af en almindelig sygelig konstitution. Og vi ved endelig, at de enkelte anlæg-faktorer praktisk talt er uforanderlige, hvoraf følger, at de sygdomstilfælde, der optræder i slægten, har form og styrke efter den måde, hvorpå faktorerne kombineres ved befrugtningen. Det afhænger af rene tilfældigheder og medfører hverken tilbagegang eller fremgang i slægternes sjælelige konstitution, selv om det for en overfladisk betragtning af et kortere tidsrum og en lille del af slægten, nu og da kan se således ud. Ydre forhold og omstændigheder kan bevirke at medfødte ned-

arvede anlæg bryder frem eller holdes nede, men det har ingen indflydelse på selve slægtsarven, som holder sig uforandret indtil dens enkelte elementer omgrupperes eller forsvinder når de, der har båret den, dør, uden at efterlade sig afkom.

SMAA MEDDELELSER.

P. S. KRØYERS FØDSELSDAG.

Da Artiklen om P. S. Krøyer i »Dansk biografisk Haandleksikon« 1922 skulde trykkes, skaffede jeg mig hans Daabsattest fra Domkirkeembedet i Stavanger. Den var ganske vist udateret, men ellers in optima forma, og den anførte tydeligt nok 23. Juni 1851 som Fødselsdagen. Denne Datum indsatte jeg da i Leksikonartiklen, og Dr. Karl Madsen fastholdt den med den af mig skaffede Attest som Hjemmel i »Skagens Malere« (1929) mod Krøyers egen Opgivelse, 23. Juli. Da jeg i Anledning af Artiklen i »Dansk biografisk Leksikon« vendte tilbage til Sagen, fik jeg fra Statsarkivet i Bergen at vide, at Klokkerens derværende Duplikateksemplar af Kirkebogen har 23. Juli. En Forespørgsel hos Domprovsten i Stavanger gav til Resultat, at Attesten fra 1922 er gal — der staar 23. Juli i Kirkebogen. Der er saaledes Overensstemmelse mellem Krøyers Moder og de officielle Kilder, og der foreligger ingen Grund til Tvivl. Hvorfra Sigurd Müller i sin Artikel i Bricka har faaet 24. Juni, faar staa hen, men det er jo ogsaa ligegyldigt.

Poul Engelstoft.

ANMELDELSER.

SLÆGTEN MØRCK.

Provst J. J. Rubak, Vrejlev pr. Vraa, har paa eget Forlag udgivet en »Stamtavle vedrørende Slægten Mørck og indgiftede og beslægtede Familier« (Hjørring 1937); men da Stamtavlen bærer Paategning »Trykt som Manuskript«, udelukker det, at nærværende Tidsskrift kan bringe nogen egentlig Recension af den, og man skal kun — efter Forfatterens Anmodning — henvende Tidsskriftets Læses Opmærksomhed paa dette Arbejde, der omhandler 312 af Slægtens Medlemmer og 139 i den indgiftede Personer.

Der har i Tidens Løb i Nordjylland været flere Slægter Mørk (Mørch, Mørck), som har været ret bemærkelsesværdige, og som herfra ogsaa har for-grenet sig til Norge; der kan i saa Henseende peges paa Selvejrbonde-Slægterne Mørk fra Saltumgaard og Bjørum (Hvetbo og Kjær Herreder), der kan føres tilbage til Middelalderen, og som var stærkt indgiftet i Slægten Kjærulf, der ligeledes havde Hjemstavn i Vendsyssel og ligesom Mørk'erne ofte var gift ind i Lavadelen; om den af Provst Rubak nu behandlede Slægt